

Miejsce
na naklejkę
z kodem

(Wpisuje zdający przed
rozpoczęciem pracy)

--	--	--

KOD ZDAJĄCEGO

MHI-W2D1P-021

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

STAROŻYTNOŚĆ i ŚREDNIOWIECZE

Arkusz II

ARKUSZ II

Czas pracy 90 minut

STYCZEŃ
ROK 2003

Instrukcja dla zdającego

1. Proszę sprawdzić, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak należy zgłosić przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Proszę uważnie czytać wszystkie polecenia.
3. Odpowiedzi trzeba zapisać czytelnie w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Proszę pisać tylko w kolorze niebieskim lub czarnym; nie pisać ołówkiem
5. Nie wolno używać korektora.
6. Błędne zapisy trzeba wyraźnie przekreślić.
7. Wszelkie notatki należy sporządzać tylko w brudnopisie, który nie będzie oceniany.
8. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
9. Do ostatniej kartki arkusza dołączona jest **karta odpowiedzi**, którą **wypełnia egzaminator**.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
40 punktów

(Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

Źródła:

A. List Karola Wielkiego do opata Fuldy z lat 780-800

Karol, z Bożej łaski król francuski i longobardzki, patrycjusz rzymski, [...]

Niech będzie wiadome z upodobania Bożego pobożności waszej, że [...] uznaliśmy za korzystne, aby w biskupstwach i klasztorach nam [...] powierzonych oprócz zachowywania ustaw zakonnego życia i modlitw także przykładano się do nauczania każdego, kto [...] może się uczyć. Albowiem o ile przestrzeganie ustaw klasztornych chroni czystość obyczajów, o tyle nauka i nauczanie dają właściwą i piękną wymowę [...].

B. Elfryk¹ - benedyktyn anglosaski (o życiu codziennym w szkole klasztornej)

[...] O zacni chłopcy i mili uczniowie, do was zwraca się wasz nauczyciel z upomnieniem, abyście byli posłuszni świętej dyscyplinie i wszędzie zachowywali się przyzwoicie. Nie ociągajcie się, gdy zasłyszycie dzwonek kościelny, idźcie do oratorium² i składajcie się głęboko przed błogosławionymi ołtarzami, stojcie kornie, śpiewajcie razem składnie, módlcie się za wasze błędy i wychodźcie bez strojenia figli do celi lub do szkoły!

C. Izydor z Sewilli³, Originum... (Pochodzeń albo początków ksiąg 20)

33. Wyobrażenia kosmiczne

O położeniu niebieskiej sfery. Sfera niebios przedstawia pewną postać ukształtowaną okrągło, której ośrodkiem jest ziemia, zamknięta równomiernie ze wszystkich stron. Mówią, że ta sfera nie ma ani początku, ani końca [...].

37. Pojęcia prawne

O prawach boskich i ludzkich. Wszystkie zaś prawa są Boskie albo ludzkie. Boskie zgadzają się z naturą, ludzkie ze zwyczajami [...]. Prawo przez Boga dane[fas] jest prawem Boskim, ustawy [ius] są prawem ludzkim [...].

Co to jest prawo naturalne. Prawo zaś jest naturalne, cywilne i prawo narodów. Prawo naturalne [...] opiera się wszędzie na popędzie przyrody, a nie na jakimś rozporządzeniu prawnym [...]

Co to jest prawo cywilne. Prawo cywilne jest to, które sobie każdy naród albo państwo jako swe własne za ludzką i boską sprawą ustanowiło.

D. Materia Medica⁴

Ludzie nie wiedzą, jakie nadzwyczajne właściwości zawiera w sobie sęp [...].

1. *Kości z jego łebka, owinięte w kawałek skóry jeleniej leczą wszystkie bóle i migreny.*
2. *Mózdek jego, zmieszany z dobrą oliwą i włożony w nozdrza zwalcza wszelkie dolegliwości głowy.[...]*
4. *Jeśli język jego włożysz do prawego buta [...], wówczas wszyscy wrogowie twoi ukorzą się przed tobą [...].*
14. *A jeśli w tajemnicy okadzić skrzydłami [dom] nawiedzony nieszczęściem, natychmiast wszystkie troski w niwecz się obrócą.*

¹ Elfryk († 1006) – benedyktyn, później arcybiskup Canterbury.

² Oratorium – pomieszczenie, w którym odprawiano modlitwy.

³ Isidorus Hispalensis (560-636) – święty, biskup, uczony. Autor dzieł o charakterze encyklopedycznym. Najbardziej znane – Originum – zawiera wiadomości z prac autorów starożytnych, cieszyło się popularnością do XII wieku.

⁴ Traktat o medycynie, napisany ok. 800 r., pochodzi prawdopodobnie z doliny Loary.

E. Statuty kardynała Roberta dla Uniwersytetu Paryskiego, 1215 r.

Robert, [...] prezbiter kardynał, Stolicy Apostolskiej legat, wszystkim mistrzom i scholarom paryskim wieczyste pozdrowienie w Panu. [...]

Nikt nie może wykładać w Paryżu sztuk przed 21 rokiem życia swego, [...] ma być poddany egzaminowi wedle norm, które zawiera dokument pana Piotra biskupa paryskiego, gdzie też znajduje się układ między kanclerzem a scholarami, [...]. Winni zaś wykładać w szkołach księgi Arystotelesa o dialektyce [...]. Mają też wykładać [...] dwóch Priscianów⁵ [...]. W dni świąteczne winni wykładać tylko filozofów, retorykę, przedmioty wchodzące w skład quadrivium [...] Nie ma się wykładać ksiąg Arystotelesa o metafizyce i o filozofii naturalnej, [...] ani o doktrynie mistrza z Dinant⁶, lub Almeryka heretyka [...].

Co do teologów, postanawiamy, aby nikt w Paryżu nie wykładał przed 35 rokiem życia swego [...]. Nikt nie może być scholarem w Paryżu, kto by nie miał wiadomego mistrza.

F. Dyplom fundacyjny Akademii Krakowskiej wydany przez Kazimierza Wielkiego 12 maja 1364 r.

W imię Pańskie. Amen.

My, Kazimierz, z Bożej łaski król Polski [...], postanowiliśmy w mieście naszym Krakowie wyznaczyć, obrać, ustanowić i urządzić miejsce, na którym by szkoła powszechna w każdym dozwolonym wydziale kwitnęła, a dla przyszłości na wieczne czasy tym pismem jej istnienie zapewnić chcemy. Niechże więc tam będzie nauk przemożnych perłą, aby wydawała męża dojrzałością rady znakomite, ozdobą cnót świetne, i w różnych umiejętnościach biegłe; niechaj otworzy się orzeźwiająca źródło, a z jego pełności niech czerpią wszyscy, naukami napoić się pragnący. [...] Niechaj zjeżdżają się swobodnie i bezpiecznie wszyscy mieszkańcy, nie tylko królestwa naszego i krajów przyległych, ale i inni, z różnych części świata [...].

Wszystkim [...] przyrzekamy, i dobrą wiarą zareczamy, niżej wypisane artykuły w niniejszym piśmie zawarte, nienaruszone strzec i zachować, [...] praw, przywilejów, swobód, statutów i wszystkich innych zwyczajów, w szkołach powszechnych bolońskiej i padewskiej przestrzeganych i zachowywanych chronić, bronić i nimi się opiekować pragniemy [...].

Urządzamy odtąd szkoły potrzebne dla czytania prawa kanonicznego, cywilnego, nauk lekarskich i umiejętności wyzwolonych i wyznaczamy mieszkania przyzwoite dla doktorów, mistrzów, scholarów, pisarzy, księgarzy [...].

Chcemy także, aby scholarze własnego rektora mieli, który by ich sądził w sprawach cywilnych i miał jurysdykcję nad wszystkimi, którzy by w mieście Krakowie dla studiów zamieszkali. Wszyscy więc pomienionemu rektorowi przysięgę złożyć i jego słuchać mają.

Niechaj się nikt nie waży w wzmiankowanych cywilnych sprawach doktora, mistrza, scholara [...] i księgarza przed sąd jakkolwiek duchowny lub świecki powoływać pod karą [...]. Nadto rektor powinien sądzić scholarów swoich w lżejszych sprawach karnych [...]

Żaden doktor lub mistrz rektorem nie będzie mógł być obrany.

Stanowimy także, aby ilekroć się zdarzy, że doktorowie lub mistrzowie scholarów do egzaminu dopuszczą, kanclerz nasz krakowski, [...], będzie miał pełną władzę potwierdzenia tego egzaminu.

Działo się to w Krakowie w dzień Zielonych Świątek, roku Pańskiego 1364.

⁵ Priscian z Cezarei (koniec V w. n.e.), autor gramatyki łacińskiej.

⁶ Dawid z Dinant – heretyk potępiony przez Kościół w 1209 r.

G. Założenie miejskiej szkoły parafialnej we Wrocławiu według pisma legata papieskiego z roku 1267 r.

Brat Gwido [...] prezbiter kardynał i legat Stolicy Apostolskiej [...] radnym i wszystkim obywatelom Wrocławia, pozdrowienia w Panu. [...]. Postanawiamy, że [...] przy Kościele św. Marii Magdaleny powstaną szkoły, w których mali chłopcy będą pobierali naukę i uczyli się alfabetu z modlitwą pańską i pozdrowieniem anielskim, oraz symbolem wiary, psalterza i siedmiu psalmów, oraz [...] śpiewu [...]. W szkole niech także słuchają Donata⁷, Katona⁸ i Teodola⁹, oraz reguł dla chłopców. [...]
Działo się to we Wrocławiu dnia 12 lutego, drugiego roku pontyfikatu Klemensa IV.

H. Nauka gramatyki w wiekach średnich – ilustracja ze średniowiecznej książki

⁷ Donatus Aelius, autor rzymski z IV w. p.n.e., autor używanych w średniowieczu podręczników gramatyki.

⁸ Marcus Portius Cato zm. 234 p.n.e., polityk i pisarz rzymski znany z surowych obyczajów.

⁹ Theodul, poeta łaciński żyjący w Atenach w X w., autor utworów czytanych w średniowieczu.

I. Alegoria średniowieczna

J. Szkoła humanistyczna w XV wieku – ilustracja ze średniowiecznej książki

Źródła informacji w arkuszu egzaminacyjnym cyt. za:

1. Ł. Kurdybacha, Historia wychowania, t. I, Warszawa 1967,
2. M. Sobańska- Bondaruk, S. Lenard, Wiek V-XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów, Warszawa 1997,
3. Teksty źródłowe do nauki historii w szkole pod redakcją Komitetu Redakcyjnego Komisji Dydaktycznej Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Historycznego. Zeszyt Nr 9;

Zadania

Zadanie 27. (2 pkt)

Na podstawie **źródła A** wymień dwa różne cele, które Karol Wielki przypisywał edukacji klasztornej:

.....
.....
.....
.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 28. (5 pkt)

Źródło ikonograficzne H przedstawia scenkę z życia średniowiecznej szkoły. Na podstawie tego źródła napisz, w jaki sposób starano się motywować uczniów do nauki. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się w swej argumentacji do odpowiednich elementów ryciny:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 29. (3 pkt)

W oparciu o **źródła A, B, G, H** wykaż, że ich autorzy w podobny sposób pojmowali cele edukacji (podaj trzy argumenty):

- a)
- b)
- c)

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 30. (1 pkt)

Wykorzystując **źródło C** podaj nazwę teorii astronomicznej, której zwolennikiem był Izydor:

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 31. (4 pkt)

Opracuj w formie graficznego schematu (diagramu) klasyfikację prawa według Izydora:

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 32. (2 pkt)

Podziel zalecenia opisane w **źródle D** na dwie grupy, wpisując ich numery w odpowiednich wierszach:

- a) zalecenia o charakterze medycznym
- b) zalecenia o charakterze magicznym

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 33. (3 pkt)

Wykorzystując informacje ze **źródeł E i F** oraz wiedzę własną wyjaśnij, co oznaczało w czasach średniowiecznych sformułowanie „szkoła powszechna” użyte w źródle F oraz podaj dwie cechy charakterystyczne tego rodzaju szkoły:

.....

.....

.....

.....

.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 34. (2 pkt)

Na podstawie **źródła F** podaj, jakie fakultety (wydziały) zostały utworzone w Akademii Krakowskiej.

.....
.....
.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 35. (2 pkt)

Zacytuj odpowiednie dwa fragmenty **źródła F** mogące świadczyć, że Kazimierz Wielki - podejmując decyzję o utworzeniu Akademii Krakowskiej - kierował się:

- a) motywami prestiżowymi
-
.....
- b) celami praktycznymi
-
.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 36. (1 pkt)

Który fragment **źródła F** wskazuje na to, że Akademia Krakowska podlegała nadzorowi królewskiemu w zakresie naukowym? (zacytuj odpowiednią część zdania):

.....
.....
.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 37. (2 pkt)

Posługując się **źródłami E i F** oraz wiedzą własną, wymień kierunek kształcenia (albo fakultet), który był najważniejszy:

- a) na Uniwersytecie Paryskim
-
- b) w Akademii Krakowskiej
-

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 38. (4 pkt)

Co personifikują postacie kobiece umieszczone w **źródle I**? Rozpoznaj co najmniej cztery spośród nich:

- a) Postać centralna (największa)
- b) Postać pierwsza od lewej
- c) Postać druga od lewej
- d) Postać trzecia od lewej
- e) Postać siedząca
- f) Postać pierwsza od prawej
- g) Postać druga od prawej
- h) Postać trzecia od prawej

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 39. (3 pkt)

Porównaj **źródła H** oraz **J**. Czy mogą one świadczyć, że w końcu średniowiecza nastąpiły zmiany w edukacji szkolnej? Przedstaw trzy argumenty, potwierdzające (lub zaprzeczające), że zmiany te nastąpiły:

- a)
- b)
- c)

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 40. (2 pkt)

Przeczytaj uważnie końcowe fragmenty **źródeł F** i **G**, zaczynające się od słów „działo się to...”. Sformułuj na ich podstawie dwa wnioski dotyczące rachuby czasu w średniowieczu:

- a)
- b)

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 41. (2 pkt)

Na podstawie źródeł E i G, oraz wiedzy własnej wyjaśnij:

a) kim byli legaci papiescy?

.....
.....
.....

b) jakie uprawnienia im przysługiwały?

.....
.....
.....

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Zadanie 42. (2 pkt)

Posługując się informacjami ze źródła F, wymień dwie cechy charakterystyczne uczelni typu bolońskiego:

a)

b)

Punkty uzyskane	
--------------------	--

Brudnopis